

Projekcije BDP

Zabeležka delavnice, 31.5. 2018, Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana

Predstavitve (predstavitve/materiali so dostopni na spletni strani www.podnebnapot2050.si Pregled in primerjava obstoječih projekcij BDP za Slovenijo, dr. Boris Majcen –IER Predvidena uporaba projekcij za dolgoročno načrtovanje energetske in podnebne politike, dr. Matevž Pušnik–IJS

Pogledi deležnikov o uporabi projekcij BDP

PNZ: Promet je v korelaciji z ekonomskimi aktivnostmi. Modela za potniški in blagovni prometa vsebujeta tudi ekonomske vidike. Ekonomska aktivnost vpliva na mobilnostne faktorje.

MZI- Služba za trajnostno mobilnost in prometno politiko: Pri oblikovanju prometne strategije (delali leta 2013), je bilo splošno gospodarsko okolje precej pesimistično in so uporabili 1 % letno rast BDP-ja. Zdaj je ta rast bistveno višja in se tudi promet precej bolj povečuje, kot so takrat predvidevali. Novi izračuni (DRI na podlagi PNZ) kažejo na 90 % povečanje tovornega prometa, pesimističen scenarij okrog 70 %. Veliko se govori o razklopu med BDP-jem in prometom, vendar se to še ni zgodilo. Tovrstni razklop lahko dosežemo tudi s povečanjem produktivnosti v prometu.

MZI-Direktorat za energijo: Predstavniki ministrstva je govoril o projekcijah uporabljenih v EKS-u. Poraba energije je močno povezana z gospodarsko aktivnostjo. Omenjeni model temelji na gospodarski aktivnosti celotnega evropskega prostora. Predstavniki izpostavijo pomembnost evropske gospodarske aktivnosti saj je slovenski BDP močno odvisen od nje. Energetski ukrepi v referenčnem scenariju so tisti, ki so bilo sprejeti. V vseh ostalih bodoči ukrepi. **Povezovanje naših in evropskih projekcij.**

MOP: glede ukrepanja (govor je bil o zniževanju emisij TGP) je ključni prometni sektor. Če bo narasel BDP bo narasla tudi prometna aktivnost in posledično tudi emisije TGP. Emisijski cilji kot gospodarska priložnost-inovacije.

IJS: Učinke ukrepov energetske učinkovitosti lahko opazimo tudi v industriji. Prikazan je razklop med rabo energije v industriji in rastjo BDP-ja.

MF: Problematizirana je pomembnost in priprava markoekonomskih projekcij evropske komisije, izpostavijo povezavo s staranjem prebivalstva (ključni vplivni faktor). Slovenija lahko vpliva na pripravo tovrstnih projekcij z ustreznimi argumenti. Projekcije so se spremenile ob teh makroekonomskih spremembah. Nove projekcije so se nekoliko izboljšale. Rezultat je občutljiv na projekcije, ki jih imamo. Na dolgi rok moramo gledati na neke usmeritve.

Projekcije OECD; izgradnja okvirja štirih različnih modulov, kjer bi naj v nekem paketu uspeli prikazati dolgoročne učinke posameznih ukrepov (npr. rast na BDP, zaposlenost, produktivnost,..) ukrepi so vezani na trg dela, vezani na energetska učinkovitost, zdravstveni modul... Prikazane primerjave (iz predstavitev) so na osnovi preliminarnih rezultatov- julija pričakujejo končne dolgoročne projekcije, ki so bile prikazane na grafih. Stopnje se bodo znižale. Razlaga bo podana julija. OECD- gre za novi model, ki ga gradijo za vse države. Slovenijo želijo izzeti kot samostojen model z našimi nacionalnimi specifikami. Preliminarne ocene ni jemati za končne

V projekcijah se kažejo razlike. Slovenija glede stroškov staranja prebivalstva mora upoštevati projekcije EU komisije, ki so pa precej nižje. Področje uporabe projekcij BDP je veliko, nameni so različni, na nivoju države bi morali vsaj poskušati poenotiti uporabo teh. Drugače se pogovarjamo o popolnoma različnih stvareh (jabolkah in hruškah). Zato je delavnica pomembna in ne sme biti zadnja. Projekcije večinoma delajo zunanje inštitucije. Če se strinjamo z OECD projekcijami moramo imeti argument, zakaj se ne strinjamo s projekcijami EU komisije. Če imamo lastne izračune prej, so tudi argumenti večji.

Slovenija potrebuje kontinuirano delo na dolgoročnih projekcijah BDP.

SVRK: Veliko neznank; vse kar bomo delali je potrebno ustrezno interpretirati. Vpetost v mednarodni kontekst-koliko smo kot majhna država odvisni od tega, kar se dogaja zunaj (pokazatelj tudi kriza). Pomembna je tudi državna razvojna vizija. Razvoj-kam se bomo usmerili ali gremo v intenzivno energetska proizvodnjo - Slovenija je po produktivnosti pod povprečjem EU. Pomisleki o post growth - dejstvo je planetarna omejenost. Ključno sodelovanje z MOP.

UMAR: Negotovosti se ne moremo izogniti pri napovedovanju, a končni uporabniki želijo številke. Edino dejstvo, ki je gotovo je to, da se projekcija lahko izjemno hitro spremeni. Pomembnost časovne komponente; kar se je delalo leta 2013 v času krize in kaj danes je povsem različno izhodišče-to se odraža tudi v modelih. Če bi OECD delal projekcijo leta 2013 bi bila ta povsem drugačna. Projekcije OECD so precej eksplicitne in jasne. »Catching up« se bo nadaljeval. Včasih so ti mehki podatki/predpostavke celo bolj pomembni od samih končnih rezultatov. Razlike se pojavljajo zaradi različnih robnih pogojev in začetnih predpostavk. Čeprav je lahko modelsko vse podrobno strukturirano in zmodelirano je pomemben tisti prvi input - vhodni podatki (zunanji parametri). Če ta predpostavka pade potem se vse spremeni. UMAR sicer bolj »uporablja« kratkoročne projekcije (izpostavljajo dolgoročno negotovost)? Karkoli se bo zgodilo zunaj (predvsem v EU), se bo poznalo pri nas. **Bolj gremo v podrobnosti, večja je**

negotovost. Večja kompleksnost to dejstvo samo še multiplicira. **Izredno podrobne projekcije pogosto dajejo vtis lažne gotovosti.** Ker imamo pred sabo končno številko. Čez dve leti se bo to gotovo spremenilo. Ključna je demografija, ki je približno znana (neznanka je migracija), koliko bo kapitala, ključna stvar je produktivnost. Leta 2010 se je produktivnost na globalni ravni ustavila. Ekonomisti se niso poenotili, kaj je bil vzrok tega. Ne vedo, ali bo v prihodnje rast stagnirala ali rastla. Ključen je tehnološki napredek, ta se prevede v produktivnost. Ne vemo, kaj bo na makro-globalni ravni in kaj po posameznih sektorjih po državah. To pa so ključne predpostavke.

ELES

Eles mora pripraviti 10 letni razvojni načrt, ki ga pripravljajo skoraj 2 leti. Niso našli javno dostopnih projekcij BDP, zato so to izvedli s pomočjo zunanjih sodelavcev na EF. (Naredili so projekcije od leta 2014 do 2050, druga projekcija je še v izdelavi (končana letos junija, julija)). Do leta 2030 so uporabili dinamični model splošnega ravnotežja. Analiza je pokazala skoraj linearno odvisnost med potrebno energijo in BDP v Sloveniji. Dolgoročno napoved so naredili preko določene stopnje zunanjih procesov-tehnološki napredek, migracije ...naredili so več scenarijev.. Izdelali so vizije in 2 scenarija BDP-ja. Končni rezultat je poraba električne energije glede na različne razvojne scenarije. Ob tem upoštevajo tudi proizvodnjo razpršenih virov (z vidika razvoja omrežja je pomembna je moč in ne toliko poraba). Zeleni scenarij upošteva vse cilje EU politike. So velike cenovne, tehnološke in razvojne negotovosti. Zato poskušajo stvari zastaviti scenarijsko. S scenariji skušajo osvetliti določeno problematiko. Nekateri scenariji dosegajo nacionalne energetske cilje, dodatni je potem novi OVE in strategija za alternativna goriva-spet novi faktorji. Želijo biti na varni strani - da bo zadosti energije. Večjih težav ob upoštevanju 200 000 električnih vozil ne bo. Na distribucijskem omrežju pa je zgodba drugačna.

Kaže se, da zadeva izdelave projekcij ni enkratna, da je ponavljajoča in da je dolgoročni proces. Toliko stvari se dogaja, da je potrebno projekcije nenehno popravljati. Scenarijski pristop je za tovrstne analize najbolj primeren. Verjetno noben scenarij ni pravi, čez 4 leta bodo novi. Priprava projekcij je kontinuiran proces, tega se ne da narediti samo danes in potem 20 let nič.

Razprava

Negotovost

- je edina stalnica dolgoročnih projekcij; kot država moramo biti pripravljeni na različne razvojne scenarije; preko spreminjanja politik »policy making« moramo biti prilagodljivi, da se lahko odzovemo na negotovosti in da smo na negotovosti pripravljeni;
- kljub številnim negotovostim je potrebno, da se nabor negotovosti zoži oziroma se izpostavi tiste ključne za pripravo projekcij BDP;
- vprašanje, koliko referenčnih scenarijev bomo oblikovali; ob negotovostih moramo razmisliti tudi o scenarijskem pristopu; ključna je transparentnost; pomemben je referenčni scenarij, omogoča vrednotenje posledic različnih ukrepov; ključno je kako bomo prišli do referenčnega scenarija;
- pri EKS-u ni bilo mogoče preveriti občutljivosti vseh scenarijev, poleg projekcij BDP bi bilo zelo koristno preveriti projekcijo cen CO₂ kuponov in projekcijo cen energije; EKS nosi le usmeritve.

*OECD projekcije imajo en »baseline« scenarij, katerega kombinirajo s paketom ukrepov, ki so različni in na ta način načrtujejo različne scenarije.

Oblikovanje scenarijev

- pri referenčnem scenariju so upoštevani obstoječi ukrepi ter predvidevan avtonomni razvoj tehnologij (dogajale se bodo tehnološke spremembe in izboljšanje energetske učinkovitosti) - kako obravnavati avtonomni razvoj;
- scenariji bodo temeljili na pristopu od spodaj navzgor (ang. bottom up) s čimer imamo možnost modeliranja vpliva novih tehnologij na trgu;
- makroekonomski modeli temeljijo na pristopu od zgoraj navzdol (top down); vso nacionalno ekonomijo skušamo predstaviti z eno produkcijsko funkcijo;
- projekcije se pripravljajo na nivoju BDP, vsakršna deagregacija po sektorjih, panogah je rezultat okvirne delitve osnovne projekcije po sektorjih (top down);
- za simulacijo različnih ukrepov in vrednotenje učinkov se uporabljajo drugi namenski modeli;
- OECD ima v svojem modelu tehnološki napredek, kot zunanji (eksogen) parameter;
- bazno leto OECD modela je pred letom 2015, za EKS bo posodobljeno za leto 2017 in bo upoštevalo veljavno evropsko zakonodajo;
- vprašanje, ali bodo naše politike enake, kot so OECD pripeljale do tega BDP-ja;
- zakaj so se spremenile projekcije v primerjavi z letom 2013, je bil res tako velik tehnološki napredek? Niti ne. Povečala se je osnova in s tem predpostavka, da je slovenska ekonomija spodobna take rasti;
- od tega kakšen **bo referenčni scenarij** je močno odvisno vrednotenje učinkov ukrepov in investicij **tega se je potrebno ves čas zavedat.**

- pri makroekonomskem modelu je kalibracija modela izvedena za bazno leto z ocenami BDP, šele čez približno pol leta so na voljo aktualni podatki. Posledica tega je, da se lahko notranje strukture precej spremenijo. V takšnih primerih je potrebna nova kalibracija modela.

Udeleženci delavnice so si enotni, da bi Slovenija morala imeti inštitucijo, ki bi se stalno ukvarjala z dolgoročnimi BDP projekcijami. Na ta način bi prišlo do konvergence na ravni dolgoročnih projekcij BDP. Bilo bi smiselno, da vsi ki uporabljajo projekcije BDP, uporabljajo enotne projekcije. Druge države imajo to urejeno.

Različne projekcije

- za Slovenijo so trenutno na voljo različne projekcije;
- izbrano projekcijo BDP bomo morali argumentirati in utemeljiti tudi pred EU komisijo;
- če primerjamo projekcije OECD in EU komisije in upoštevamo predlagano znižanje (OECD) in projekcij, ki jih je pripravil ELES, pridemo v letu 2025 na stabilno rast 1-1,5 % BDP, kar sovпада tudi z aktualnimi mednarodnimi projekcijami EU.